

Turkish Studies Social Sciences

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1387-1398
DOI: 10.29228/TurkishStudies.22857
ISSN: 2667-5617
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 25.02.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.08.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (28.03.2019)-Referee 2 (15.04.2019)

This article was checked by iThenticate.

SPOR YAPAN VE YAPMAYAN İŞİTME ENGELLİ BİREYLERİN BENLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

İbrahim DALBUDAK - Şihmehmet YİĞİT***

ÖZ

Spor; engelliler için bir yaşam biçimi haline gelmiştir. Kişilere engeli ile başa çıkmasını ve engelini hafifletmesini öğretmekte, keyif vermekte, iletişim ve paylaşım sağlamakta, hayat motivasyonunu artırmakta, dürüstlük, hoşgörü, iş birliği, gibi olumlu kişilik özelliklerinin kazanılmasını sağlamaktadır. Spor sayesinde engellilerin yaşama bakış açısı değişmektedir. Spor yapan engelli bireyler, yenmeyi ve yenilmeyi öğrenerek, yarışmacı ruha sahip olmaktadır. Engelli birey olmaktan kendini çıkararak sporcuyum ifadesini benliğine yerleştirmektedir. Bu duygunun verdiği güvenle bireyler; engelleri ile başa çıkmasını öğrenebilmektedirler. Sağlıklı bireylerin ulaşamadığı başarılarla engelli sporcularımız ulaşmaktadır.

Bu çalışmada, İzmir ve Muğla illerinde farklı spor kulüplerinde farklı branşlarda spor yapan işitme engelli sporcularla hiçbir spor dalıyla veya spor branşıyla ilgilenmeyen işitme engelli bireylerin sahip oldukları benlik düzeyinin karşılaştırılması hedeflenmiştir.

İşitme engelli 86 erkek, 50 bayanın ve toplam 136 bireyin gönüllü olarak katıldığı bu çalışmada; katılımcılara iki aşamadan oluşan bir anket uygulanmıştır. İlk aşamada demografik bilgiler, ikinci aşamada ise 10 ifadenin yer aldığı "Rosenberg Benlik Değeri Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Verilerin analizi için frekans ve yüzde dağılımı hesaplamaları kullanılmış ve korelasyon analiziyle benlik saygısı puanları arasındaki ilişkinin var olup olmadığına bakılmıştır. Benlik saygısı puanlarına ilişkin analizlerde cinsiyet, spor yapma durumları ve engellilik durumlarına göre farklılıklarının olup olmadığını belirlemek üzere t testi uygulanmıştır. Bunların yanı sıra eğitim, spor

* Öğr. Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, E-posta: dalbudakibo@hotmail.com

** Öğr. Gör., Namık Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, E-posta: smehmetyigit27@hotmail.com

branşı ve gelir durumu arasında da herhangi bir farklılığın olup olmadığını tespit etmek için de tek yönlü varyans analizi olarak anılan (ANOVA) testi kullanılmıştır. Tüm bu veriler SPSS 22.00 adlı istatistik programı ortamında elde edilip hesaplanarak kaydedilmiştir. .

Çalışma sonucuna göre; işitme engellilerin cinsiyet, spor yapma durumları, engellilik dereceleri, eğitim ve yaptıkları spor dalı ile benlik düzeyleri arasında farklılığın olmadığı gözlemlenmişken ($P>0,05$); gelirleri ile benlik saygı düzeyleri arasında bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir ($P<0,05$).

Anahtar Kelimeler: İşitme Engelli, İşitme Engelli Sporcu, Rosenberg Benlik Saygısı.

INVESTIGATION OF THE SELF-ESTEEM LEVELS OF HEARING-IMPAIRED INDIVIDUALS WHO DO AND DO NOT DO SPORTS

ABSTRACT

Sport has become a way of life for the disabled. Sports can teach individuals to cope with their disability and to ease their disability, provide them with joy, communication and sharing, increase motivation for life, and make them acquire positive personality features, such as honesty, tolerance and cooperation. Sport can change disabled's perspective of life. Disabled individuals, who do sports, learn winning and losing and therefore have a competitive spirit. They abandon the identity of disabled and acquire the identity of an athlete. With the confidence and joy coming along with this feeling, individuals can learn how to cope with their disability. Disabled athlete can even achieve what other healthy individuals cannot.

The purpose of the present study is comparing the hearing-impaired athletes, who do different branches of sports in different sports clubs in provinces of İzmir and Muğla and hearing-impaired individuals who don't do any sports in terms of their self-esteem levels.

A two-part questionnaire was conducted on the participants formed of 86 male and 50 female the total of 136 hearing-impaired individuals, who voluntarily participated in the present study. The first part of the questionnaire included items related to demographic information, while the second included the 10-item "Rosenberg Self-Esteem Scale". Frequency and percentage calculations were used for data analysis, and the existence of the relationship between self-esteem scores was tested with correlation analysis. The differences in self-esteem scores in terms of gender, doing sport and the disability were tested with t-test. Additionally, the differences in terms of educational background, sport branch and income were tested with one-way variance analysis (ANOVA). All the data were analysed and recorded on SPSS 22.0 statistical software.

According to the findings of the present study, there are no significant differences in the self-esteem levels of the hearing-impaired individuals in terms of gender, doing sport, level of disability,

educational background and the branch of sport they do ($P>0,05$); while there is a significant relationship between their income and self-esteem levels ($P<0,05$).

STRUCTURED ABSTRACT

Purpose of the Study

Sport has become a way of life for the disabled. Sports can teach individuals to cope with their disability and to ease their disability, provide them with joy, communication and sharing, increase motivation for life, and make them acquire positive personality features, such as honesty, tolerance and cooperation. Sport can change disabled's perspective of life. Disabled individuals, who do sports, learn winning and losing and therefore have a competitive spirit. They abandon the identity of disabled and acquire the identity of an athlete. With the confidence and joy coming along with this feeling, individuals can learn how to cope with their disability. Disabled athlete can even achieve what other healthy individuals cannot.

The purpose of the present study is comparing the hearing-impaired athletes, who do different branches of sports in different sports clubs in provinces of İzmir and Muğla and hearing-impaired individuals who don't do any sports in terms of their self-esteem levels.

A questionnaire form was prepared in accordance with the information in the theoretical part of the study. The questionnaire consisted of 2 parts.

In the first part, there are demographic characteristics (gender, education status, sporting status, the branch of sports, income level, and disability status).

In accordance with the information presented in the literature review, a questionnaire form was developed (Appendix-1 and Appendix-2). In the first part of the two-part form, there are items questioning the demographic features of the athletes (gender, educational background, doing sports, level of income, sport branch, disability). The second part is the self-esteem scale. Rosenberg's Self Esteem Scale (RSES) was developed by Rosenberg (1965). Validity and the reliability of the scale were tested by Çuhadaroğlu (1986). The 63-item and 12-subscale scale consists of multiple-choice questions, and 4-point Likert type statements. Accordingly, the scoring is done between 0-6 points, and 0-1 point indicates high self-esteem, 2-4 points indicate moderate self-esteem and 5-6 points indicate low self-esteem (Karademir et al., 2010).

In order to find out whether data presented normal distribution, skewness and kurtosis coefficients of attitude scores were calculated, and it was found that data presented normal distribution since these values ranged between (-1) and (+1) (Skewness=-0.653, Kurtosis=0.632). Therefore, parametric tests were used for data analysis. Frequency and percentage distributions were calculated, and correlation analysis was utilized in order to find out whether there was a correlation between self and attitude scores. In this analysis, t test was used to test the significance of the difference in self-esteem and attitude scores by gender, doing sports and disability, while one-way variance analysis

(ANOVA) was used to test the significance of the difference by educational background, income and sport branch. Data were analysed on SPSS 22.00 statistical program.

In order to present the relationship between the self-esteem levels of hearing-impaired individuals who do and don't do sports, the questionnaire mentioned above was implemented on the total of 136 hearing-impaired individuals; 75 doing sports and 61 who don't do sports. As sub-problems, the relationships between genders, one doing and not doing sports, and individual and team sports were analysed. Before the application, the participants were informed about the objective of the study, and how important that was. The questionnaires were implemented face-to-face by club trainers and researchers. Rosenberg Self-Esteem (SE) scale was implemented on hearing-impaired athletes.

According to the findings of the present study, there are no significant differences in the self-esteem levels of the hearing-impaired individuals in terms of gender, doing sport, level of disability, educational background and the branch of sport they do ($P>0,05$); while there is a significant relationship between their income and self-esteem levels ($P<0,05$).

According to the findings of the present study, there are no significant differences in terms of self-esteem levels between hearing-impaired individuals who do and don't do sports; between hearing-impaired individuals who do team sports and individual sports; between male and female hearing-impaired individuals; between hearing-impaired individuals who have an innate disability and acquired disability. On the other hand, their self-esteem levels vary significantly by level of income.

Even the present study was conducted with the expectation that doing sport had a significant effect on the self-esteem levels, the findings revealed that it didn't. Yet, many similar previous studies have reported that doing sports has a positive effect on the self-esteem levels of individuals. The hearing-impaired individuals, who don't do sports, can still be active in social life with other social activities, such as music or painting, and efforts are paid at schools and other areas of life to increase their self-esteem levels. These can also help developing their self-esteem levels. In order to obtain more detailed and reliable findings, further studies can be conducted on wider samples and participants with different disabilities.

Keywords: Hearing-impaired, Hearing-impaired Athlete, Rosenberg Self-esteem.

Giriş

Kişiliğe etki eden en önemli etmen olan benlik; bireyin kendi kişiliğiyle ilgili varmış olduğu kanılar ve görüş açılarından oluşmaktadır. Benliğin; bireyin kendi içerisinde onu gözlemleyen, yargılayan, değerlendiren ve davranışlarına yön veren bir güç olarak ifade edilebilir (Vidinlioğlu, 2010). Zihinsel ve bedensel bir kavram olan benlik; bireyin kendi kimliğinin bilincinde olmasıdır (Aşçı, 1997). Bu bağlamda benliği, kişiliğin özel yanı şeklinde tanımlamak da mümkündür.

Benlik, bireyin kendisiyle ilgili düşünce ve duygularını algılama şekli olarak da ifade edilebilir (Yavuzer, 1994). Farklı bir deyişle kişinin kendi kendini değerlendirme şeklidir. Benlik kavramını idrak edebilmek için bireyin kendi kendisine; “Ben neyim?”, “Hedeflerim nedir?”, “Doğru ve yanlış nedir”, “Ne yapabilirim ya da nasıl davranabilirim?”, “Sahip olduğum değer yargılarım nelerdir?”, “Başka insanlara iyilik yapmalı mıyım, yoksa yalnızca kendimi mi düşünmeliyim” şeklinde soruları yöneltmesi ve tüm bunlara duygularına kapılmayarak mantığıyla cevap vermesi gerekmektedir. İnsan benliğinin gelişimi bu sorulara bilinçli ya da bilinçsiz şekilde verilen cevaplarla gerçekleşebilmektedir. Birey; ruhsal durumunu normal değerlerde tutabilmek için, tasarladığı benlikle gerçekte sahip olduğu benliği arasında bir denge oluşturmayı sağlamalıdır (Güney, 2012).

Benlik saygısı ise; kişinin kendisine saygı duymasının yanı sıra, kendine güvenmesi, değer vermesi, her yönüyle kendini beğenerek durumundan hoşnut olmasıdır. Kısaca benlik saygısını, kişinin kendisi ile ilgili ve süreklilik arz eden bir değerlendirme ifade etmek mümkündür. Bu tarz bir değerlendirme, bireyin becerilerini, toplum içinde saygınlığını, kendi fiziksel özelliklerini benimsemesi, kısaca kendisini olduğu gibi kabullenmesi gibi hususlarla ilgili olup, onun kendisiyle ilgili yargılarının göstergesidir (Yörükoğlu, 1985). Etkili benlik saygısına sahip olan bir birey karşılaştığı sorunlara karşı çözüm üretmeyi başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmekte ve bununla birlikte kendi duygu ve düşüncelerini çevresindeki kişilere de kabul ettirebilmektedir (Yavuzer, 1994). Düşük benlik saygısına sahip olanlarda ise durum tam tersidir. Kendilerine yeterince değer vermeyen, güven duymayan, kolaylıkla umutsuzluk duygusuna kapılan, toplum içinde yer edinebilmekte güçlük çeken ve bu tür olumsuzluklara karşı birtakım ruhsal davranışlar geliştirmeye yatkın olan bireylerdir (İkizler & Karagözoğlu, 1997). Literatürde konuyla ilgili araştırmaların sonuçlarından hareketle; benlik saygısı yüksek olan bireyin genellikle aktif olmaya ve sosyal ilişkilere daha açık oldukları, düşük olan bireylerin ise toplum kendilerini güçsüz, ezik ve baskı altında hissettikleri şeklinde bir ifadeden söz etmek mümkündür.

Engellilik; herhangi bir engel sebebiyle; yaş, cinsiyet ve sosyo-kültürel etmenlere ilişkin bireyden beklenen eylemlerin gerçekleştirilememesi olarak tanımlanabilir (Bilir, 1989). İşitme, dil ve konuşma iletişimin temel unsurlarından olup gerçek yaşamda da birbirleriyle iç içedirler. Bu unsurlardan birinde meydana gelen bir bozukluk, dil ve konuşmanın doğal bir şekilde öğrenilmesini engellemekle birlikte, iletişim becerisinin gelişmesinde de zorlukların yaşanılmasına neden olacaktır (Bilir & Bal, 1995).

İşitme engellilik ise; bireyin işitme organında meydana gelen yetersizlik veya hasardan dolayı işitme kaybı yaşaması ve çevresindeki gelişen olaylara karşı tepkisiz kalması olarak tanımlanmaktadır (Tiryaki, 2000). İşitme kaybı bireyin, çevreden gelen ses ve konuşmaları algılamamasından kaynaklanan bir durumdur. Bu yetersizliğin, işitme kaybının derecesine göre dil gelişimini yavaşlattığı ya da tamamen engellediği ifade edilebilir. İşitme kaybı seviyesi, işitme testleri sonucunda işitme derecelerine göre aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır:

- 20-40 desibel arasında işitebilenler hafif,
- 40-70 desibel arasında işitebilenler orta,
- 70-92 desibel arasında işitebilenler ileri,
- 92 desibel ve üstü ise çok ileri” derecede işitme engellilerdir (Kayaözkatar, 2010).

İşitme engeli, işitsel verileri anlamakta yetersiz kalmak anlamına gelmektedir. Bu durumda örnek olarak bir öğrencinin işitme aleti kullansa dahi, konuşması da oldukça yetersizdir (Özer, 2001). İşitme sorunları yaşayan bireylerde genellikle içine kapanıklık ve çevreye karşı duyarsızlık görülmektedir. Bu olumsuz davranışlar sonucunda işitme engelli bireyin sosyalleşmesinde önemli sorunlar meydana gelmektedir. Birey başkalarıyla iletişim kurarken kendisi gibi işitme engelli olan kişileri tercih etmekte ve sonuçta dar bir çerçevede yaşamlarını sürdürmektedirler (Polat, 2009).

Spor, bireylerin sağlıklı kalmaları ve mutlu bir hayat sürdürebilmeleri için önemli bir aktivitedir. Ancak engelli bireyler açısından daha çok anlam kazanmaktadır. Çünkü engelli bireyler hayatlarının her evresinde pek çok engelle karşılaşmakta ve bu engellerle mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle spor; onlara yeni bir yaşam tarzı sunabilmektedir. Bireylerin engellilik türü ve seviyesi ne olursa olsun, sportif faaliyetlerde bulunmaları onları mutlu ederek motivasyonlarını arttırmakta, hayata bakış açılarını değiştirebilmekte ve sosyalleşmelerine katkı sağlamaktadır (Gürkan,2013).

Spor, engelli bireylerin engelsiz bireylerle bir arada bulunmalarına imkan sağlayarak özel eğitimde varılması hedeflenen “entegrasyon” açısından oldukça önemli bir fonksiyonu gerçekleştirmektedir. Taşkın (2014); sporun engellilere psiko-sosyal yönden sağladığı yararları aşağıda görüldüğü şekilde açıklamıştır:

- Engellilerin kendi engelleri ile baş edebilmelerine yardımcı olur.
- Düzenli olarak yapıldığında özgüvenleri artar.
- Benliklerinin gelişmesine katkı sağlar.
- Kolaylıkla iletişim kurabilmelerini ve paylaşımcı olmalarını sağlar.
- Motivasyonlarının yükselmesine yardımcı olur,
- Hoşgörülü, işbirlikçi ve dürüst olmalarını sağlar.

Birçok çalışmada, sportif aktivitelerinin zihin sağlığı üzerindeki olumlu etkileri ve kişinin psikolojik işlevlerini geliştirmesi açısından uygun bir stratejik yöntem olduğu belirlenmiştir. Zihinsel zindeliğin ve bireyin psikolojik işlevlerinin bir ifadesi olan benlik; bireyin gündelik hayatındaki mutluluğu, yaşamının değişik evrelerindeki elde ettiği başarısı, insanlarla etkili iletişim kurabilmesi gibi rollerle, spor ve egzersiz gibi aktiviteler arasındaki ilişki düzeyleri pek çok araştırmaya konu olmuştur (Aşçı, 1997). Bu tür aktivitelerin bireyin fiziksel yönden yeterli olduğu ve kendini olduğu gibi kabullenmesini arttırabilen bir potansiyelinin olduğu gözlemlenmiştir (Folkins ve Sime, 1981). Benzer bir çok çalışmada da sportif faaliyetlerin benlik kavramının gelişimi üzerinde olumlu etkilerinin olduğu ispatlanmıştır (Willis & Campbell, 1992).

Sonuç olarak, sporun benlik saygı düzeyini etkilediğini ve spor yapmayanların ise müzik, resim vb gibi farklı alanlar ilgilenmesi işitme engelli bireylerin benlik saygı düzeylerini etkilediğini söyleyebiliriz. Özellikle engelli bireylerinin hem spora hem de farklı alanlara katılımları sağlanmalıdır. Engellenden dolayı toplumdan dışlanmaması ve toplumdan iç çe olması sağlanmalı ve benlik saygı düzeyini arttırmaya yönelik girişimlerde bulunulması sağlanmalıdır. Konuya ilişkin daha ayrıntılı ve güvenilir bulgulara ulaşmak için daha geniş örneklem gruplara ve farklı engel gruplarında bulunan bireyler üzerinde yapılacak yeni çalışmalara gereksinim olduğu söylenebilir.

Materyal-Metod

Literatür taramasının yer aldığı teorik kısımdaki bilgilerle uyumlu olarak bir anket formu düzenlenmiştir (EK-1 ve EK-2). İki bölümden oluşan çalışmanın ilk kısmında; sporculara ait demografik özelliklerle ilgili kriterleri (cinsiyet, eğitim durumu, spor yapıp yapmaması, gelir düzeyi, spor branşı, engel durumu) bulunmaktadır. İkinci bölümde ise benlik saygısı ölçeğinden yararlanılmıştır. (Rosenberg's Self Esteem Scale (RSES); Rosenberg (1965)'in geliştirmiş kendini değerlendirme testidir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği Çuhadaroğlu (1986) tarafından test edilmiştir. 63 madde ve 12 alt ölçekten oluşan bu ölçek; çoktan seçmeli sorular ve 4'lü Likert tipi seçeneklerden oluşmuştur. Buna göre; (0-6) arasında puanlandırma yer almakta olup, 0-1 arası benlik saygısının yüksek, 2-4 arası orta, 5-6 arasındaki değerler ise düşük olduğunu ifade etmektedir (Karademir ve ark., 2010).

İstatistiksel Analiz

Verilerin dağılımlarının normal olup olmadığını tespit etmek amacıyla tutum puanlarının çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve bu iki değer (-)1 ile (+1) arasında olduğundan (Skewness=-0,653, Kurtosis=0,632) verilerin normal dağıldığı belirlenmiştir. Bundan dolayı veri analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Yine analizde frekans, yüzde dağılımları kullanılmış olup, ve benlik ile tutum puanları arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Bu analizde benlik saygısı ve tutum puanlarının cinsiyet, spor yapma ve engellilik durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testinden; puanların eğitim durumu, spor branşı ve gelir durumuna göre farklılığının olup olmadığını belirlemek için ise tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) faydalanılmıştır. Veriler SPSS 22.00 istatistik programında değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya spor yapan ve yapmayan işitme engellilerin benlik saygıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için, 75'i işitme engelli sporcu ve 61'i işitme engelli olup sporcu olmayan 136 kişi üzerinde anket yapılmıştır. Alt problemler olarak görme engellilerin cinsiyetine göre spor yapan ve yapmayanlar ve bireysel ve takım sporları arasındaki ilişki değerlendirilmeye alınmıştır. Katılımcılara anket uygulaması öncesinde varılmak istenen hedef ve ne denli önemli olduğu açıklanmış ve anketle ilgili bilgiler verilmiştir. Anketler klüp antrenörleri tarafından ve derneklere gidilerek bire bir anket uygulanarak cevaplar alınmıştır. İşitme engelli sporculara Rosenberg Benlik Saygısı (BS) Ölçeği uygulanmıştır.

Tablo 1: Demografik Özellikler

		Sayı	%
Cinsiyet	Erkek	86	63,2
	Bayan	50	36,8
Eğitim Durumu	İlköğretim	40	29,4
	Lise	50	36,8
	Üniversite	46	33,8
Spor Yapma Durumları	Evet	75	55,1
	Hayır	61	44,9
Spor Branşları	Bireysel Sporlar	51	37,5
	Takım Sporları	28	20,6
	Yok	57	41,9
Gelir Durumu	500-1000	42	30,9
	1000-2000	46	33,8
	2000-	48	35,3
Engel Durumu	Doğuştan	52	38,2
	Sonran	84	61,8

Tablo 2: Cinsiyete Göre Benlik Saygısı Puanları T Testi Sonuçları

		N	Ortalama	S	sd	t	p
Benlik Saygısı	Erkek	86	1,2340	,77184	134	1,870	,064
	Bayan	50	,9948	,61659			

P>0,05

Cinsiyetle benlik puanları arasında bir farklılığa rastlanılmamıştır (t(134)=1,87, p>0,05).

Tablo 3: Eğitim Durumuna Göre Benlik Saygısı Puanları ANOVA Sonuçları

		Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Benlik Saygısı	Gruplar Arası	1,506	2	,753	1,439	,241
	Gruplar İçi	69,569	133	,523		
	Toplam	71,074	135			

P>0,05

Katılımcıların eğitim durumuna göre benlik puanlarında (F(2-133)=1,439, p>,05) anlamlı bir farklılığın bulunmadığı yönündedir.

Tablo 4: Spor Yapma Durumlarına Göre Benlik Saygısı Puanları T testi Sonuçları

		N	Ortalama	S	sd	t	p
Benlik Saygısı	Evet	75	1,0691	,54017	134	-1,376	,171
	Hayır	61	1,2407	,89900			

P>0,05

Test sonuçları incelendiğinde; spor yapmasına göre benlik saygısı puanları arasında (t(134)=-1,376, p>,05) anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 5: Spor Branşına Göre Benlik Saygısı Puanları ANOVA Sonuçları

		Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Benlik Saygısı	Gruplar Arası	,965	2	,483	,915	,403
	Gruplar İçi	70,109	133	,527		
	Toplam	71,074	135			

P>0,05

Spor branşlarına göre benlik puanlarında (F(2-133)=0,915, p>,05) anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 6: Gelir Durumuna Göre Benlik Saygısı Puanları ANOVA Sonuçları

		Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Benlik Saygısı	Gruplar Arası	7,740	2	3,870	8,127	,000
	Gruplar İçi	63,334	133	,476		
	Toplam	71,074	135			

P<0,05

Gelir durumlarına göre benlik saygısı puanları arasında yapılan ANOVA sonuçlarına göre, anlamlı bir farklılığın (F(2-133)=8,127, p<,05) bulunduğu görülmüştür. Gruplar arasındaki farklılığın bulunup bulunmadığının tespiti için yapılan posthoc karşılaştırma testi sonucunda benlik saygısı puanları açısından; 500-1000 ile 1000-2000 arasında, 500-1000 ile 2000 üstü arasında anlamlı farklılık olduğu, 1000-2000 ile 2000 üstü arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı belirlenmiştir. .

Tablo 7: Engel Durumuna Göre Benlik Saygısı Puanları T Testi Sonuçları

		N	Ortalama	S	sd	t	p
Benlik Saygısı	Doğuştan	52	1,2773	,85389	134	1,671	,097
	Sonran	84	1,0648	,62515			

P>0,05

Engel durumlarına göre benlik saygısı puanları arasında($t(134)=1,671$, $p>,05$) anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tartışma

Bu çalışmada; İzmir ve Muğla illerinde yer alan farklı kulüplerde oynayan spor yapan ve yapmayan (86 erkek, 56 bayan toplam 136 birey) işitme engelli bireyler arasında benlik saygıları seviyeleri incelenmiştir.

Araştırmada, işitme engelli erkek ve bayanların arasında benlik düzeylerinde fark yoktur($p>0,05$). Dalbudak & Akpancar (2017), yapmış olduğu Atabey Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Teknolojileri İle Ormanlık Bölümündeki Öğrencilerin cinsiyet arasında benlik düzeylerinde bir fark olmadığını bildirmiştir. Maşrabacı (1994), benlik ile cinsiyet arasında ilişkiyi incelediği çalışmasında, cinsiyetin benlik saygısı üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığını ileri sürmüştür. Mullis & Normandin (1992), çalışmalarının sonucunda ise cinsiyetin benlik saygısını değiştirmedini bildirmiştir. Bu da yapmış olduğumuz çalışmaya desteklemektedir. İşitme engelli bireylerin cinsiyet üzerinde etkili olmadığını, bireylerin bayan veya erkek olması benlik saygı düzeylerinin arasında bir farklılığın etkilemediğini düşünmekteyiz.

Araştırmaya katılan işitme engellilerin eğitim benlik puanlarında farklılığa rastlanılmamıştır($p>0,05$). Çam ve arkadaşları (2000) ile Balat ve Akman (2004) yaptıkları çalışmalarında; farklı eğitim alan bireylerin benlik düzeylerinde farklılığın bulunduğunu bildirmişlerdir. Bu sonuç, araştırmada ortaya çıkan bulguyu desteklemektedir. Araştırmamızda farklı eğitim düzeyine sahip işitme engelli bireylerin benlik saygısı düzeylerin aynı olması, yaşanan deneyimler ve edinilen bilgilerin artmış olması, benlik saygı düzeyini olumlu yönde etkilediği kanısındayız.

Araştırma sonucunda, işitme engelli bireylerin spor yapıp yapmadıkları ve benlik saygısı puanlarında fark yoktur($p>0,05$). Saygılı ve arkadaşlarının (2015) yaptıkları bir çalışmada spor yapma durumları ile benlik saygısı puanları arasında herhangi bir farklılığın bulunmadığını gözlemlemişlerdir. Bu da yaptığımız çalışmaya destekler niteliktedir. Yapılan birçok çalışmada spor yapanların benlik saygı düzeyleri spor yapmayanlar göre yüksek çıkmıştır. Bu çalışmamızda farklı çıkmaması spor yapmayanların resim ve müzik gibi farklı etkinliklere katılması benlik saygısına olumlu yönde katkı sağladığından dolayı spor yapanlarla aynı benlik düzeyine sahip olduğunu düşünülmektedir.

Yapılan çalışma sonuçlarına bakıldığında işitme engelli bireylerin göre benlik saygısı puanları bireysel ve takım sporları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır($p>,05$). Aktop ve Erman'ın (2002) yapmış olduğu bir çalışmada takım sporları ile bireysel spor yapan bireylerin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Dalbudak & Ark.(2015), yapmış olduğu çalışmasında takım sporları ile bireysel spor yapan görme engelli bireylerin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu da bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Öğrencilerin istedikleri spor branşına seçmelerinden dolayı bireysel veya takım sporunun benlik saygısına olumlu yönde katkı sağladığı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında işitme engelli bireylerin gelir durumlarına göre benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür ($p>0,05$). Duran (2007), yapmış olduğu çalışmasında yaş grubuna bakılmaksızın sosyoekonomik düzey ile benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırıldığı sonucuna göre; anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Çuhadaroğlu vd. (1986), yapmış olduğu ergenler ve ruhsal sorunlarıyla ilgili gerçekleştirdikleri bir çalışmasında sosyo-ekonomik düzeyin benlik saygısı düzeyine bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Dalbudak & Akpancar(2017), yapmış olduğu Atabey Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Teknolojileri İle Ormanlık Bölümündeki Öğrencilerin gelir düzeyi açısından karşılaştırıldığı sonucuna göre; anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yapmış olduğumuz çalışma diğer çalışmalarla çelişmektedir. Bu durum, sosyo-

ekonomik düzeylerin işitme engelli bireyleri etkilediğinden dolayı benlik saygısı düzeylerini etkilediğini göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında işitme engelli bireylerin engel durumlarının doğuştan veya sonradan olması benlik puanlarında arasında farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). İşitme engellilerin engel durumlarının doğuştan veya sonradan olması benliğin engel türü üzerinde etkili olmadığını ve bireylerin doğuştan veya sonradan engelli olması benlik saygı düzeylerinin arasında bir farklılığın etkilemediğini düşünmekteyiz. Yapmış olduğumuz çalışmaya benzer çalışmalar olmadığı için destekleyecek bulgulara ulaşılmamıştır.

Sonuçlar

Araştırmamızın sonuçları; spor yapanla yapmayan işitme engellilerin benlik düzeyleri arasında fark olmadığı, takım ve bireysel spor yapanlarda işitme engelli bireylerin benlik saygı düzeylerinin aynı düzeyde olduğu, cinsiyetle benlik saygısı düzeyinin farklı olmadığı, işitme engelli bireylerin doğuştan ve sonradan engelli olması benliklerini etkilemediği, gelir düzeyleri farklı da olsa benlik saygısının düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olduğunu söylemek mümkündür.

Spor yapma durumunun çalışmamızda anlamlı bir farklılık oluşturması yönünde beklentilerimizin olması ve araştırmalarımızı bu doğrultuda gerçekleştirmemize rağmen her ne kadar anlamlı bir fark bulunmasa da, konuyla ilgili pek çok araştırmada; bireylerin benlik saygısı düzeylerine olumlu etkilerinin olduğu gözlemlenmektedir. Spor yapmayan işitme engelli bireyler ise sosyal hayattan kopmaması ve hayatın içinde aktif olması, sosyal faaliyetlerle iç içe olması, müzik, resim gibi alanlarla ilgilenmeleri, okullarda ve diğer alanlarda benlik saygı düzeyini artırmaya yönelik girişimlerde bulunulması, benlik saygısının geliştirdiği söylenebilir. Konuya ilişkin daha ayrıntılı ve güvenilir bulgulara ulaşmak için daha geniş örneklem gruplara ve farklı engel gruplarında bulunan bireyler üzerinde yapılacak yeni çalışmalara gereksinim olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Aktop, A., & Erman, K. A. (2002). Takım ve bireysel sporcuların başarı motivasyonu, benlik kaygısı ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *7. Uluslararası Spor bilimleri Kongresi*, Antalya.
- Aşçı F.,H.(1997). Benlik Kavramı ve Spor; 2. Spor Psikolojisi Kursu; Bağırhan Yayın evi; Ankara;7-28.
- Balat, GU., & Akman, B. (2004). *Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi*. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(2), 175-183.
- Bilir, Ş. (1989). Engelli Çocuklar ve Eğitimleri, *H.Ü. Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bölümü*, Ankara.
- Bilir, Ş., & Bal, S. (1995). *Anaokuluna Devam Eden 5-7 Yaş Grubundaki İleri Derecede İşitme Özürlü ve 3-6 Yaş Grubundaki Normal İşiten Çocukların Entegrasyonunda Oyun İçindeki Sosyal İletişim Davranışlarının İncelenmesi*, Sağlık Dergisi, 67, 26-40.
- Çam, O., & Khorshid, L., & Özsoy SA. (2000) Bir Hemşirelik Yüksekokulundaki Öğrencilerin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi, *Hemşirelikte Araştırma Dergisi* 1 (8): 33-40.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). Adolesanlarda benlik saygısı. *Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı*, Ankara.
- Dalbudak, İ., & Akpancar S.(2017). Atabey Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Teknolojileri İle Ormanlık Bölümündeki Öğrencilerin Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi,4. *Ulusal*

- Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi Bildiriler Kitabı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, S.623-631, <http://mestek.mehmetakif.edu.tr>.*
- Dalbudak, İ., & Musa, M., & Alkaya, Ö., & Kılıç, C., & Türkmen, M. (2015). Research on Self – Esteem Levels of Visually Handicapped Individuals Who Do Not Perform Sport, *Erpa International Congresses on Education, S.192-192 <http://www.2015.erpacongress.com>.*
- Dalbudak, İ. (2012) 13-15 Yaş Arası Spor Yapan ve Yapmayan Görme Engelli Bireylerin Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, *Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.*
- Duran, Ş. (2007). 9.10. 11 Yaşındaki Çocukların Zihinsel Gelişim ve Benlik Saygısına Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyinin Etkisi, *Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.*
- Folkins, C. H., & Sime, W. E. (1981). Physical fitness training and mental health. *American psychologist, 36(4), 373.*
- Gürkan, A.C. (2013). İşitme Engelli Elit Erkek Sporcuların Statik Denge Değerlerinin Karşılaştırılması, *Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalı, Doktora Tezi, Ankara.*
- Güney, S. (2012). Sosyal psikoloji, 2. Basım, *Nobel Yayınları, Ankara.*
- İkizler, C., & Karagözoğlu, C. (1997). Sporda Başarının Psikolojisi. *Alfa basım Yayın dağıtım, İstanbul.*
- Karademir, T., & Düşyılmaz, E., & Çoban, B., & Kafkas, M. (2010) *Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Özel Yetenek Sınavına Katılan Öğrencilerde Benlik Saygısı ve Duygusal Zeka, Eğitim Dergisi, Cilt:18, No:2 Kastamonu; S.653-674.*
- Kaya, E. (2010). 18-25 Yaş Arası İşitme Engelli Sporcuların Stres ve Saldırganlık Seviyelerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Sosyal Bilimler Enst. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Kayseri, S.3-10.*
- Maşrabacı, T. S. (1994). Hacettepe üniversitesi birinci sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi. Ankara.*
- Mullis, A. K., & Mullis, R. L., & Normandin, D. (1992). *Cross-sectional and longitudinal comparisons of adolescent self-esteem. Adolescence, 27(105), 51.*
- Özer, D. (2001). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor, *Nobel Yayın Dağıtım 1.Basım, Ankara;59.*
- Polat, E. (2009). İşitme Engelli Güreşçilerle Sağlıklı Güreşçilerin Dinamik Dengelerinin Karşılaştırılması, *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.*
- Saygılı, G., & Kesecioğlu, İ.T., & Kırıktaş, H.(2015). *Eğitim Düzeyinin Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt:4 Sayı:2, S.210-217.*
- Taşkın, R. (2014). Sporda Engel Yok, II. *Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Bildiri Özetleri kitabı, S. 43-45, Batman.*
- Tiryaki, Ş.(2000). Spor Psikolojisi Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama. *Eylül Yayınevi, İstanbul.*
- Vidinlioğlu SÖ.(2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Benlik Algısı ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.*
- Yavuzer, H. (1994). Ana-Baba ve Çocuk, *Remzi Kitabevi, İstanbul.*

Yörükoğlu A (1985). Gençlik Çağı, *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*, Ankara.

Willis J.D., & Campbell L.F.(1992). Exercise Psychology; *Human Kinetics Publisher*,75-77.